

безпеки та визначено основні її під функції, що дадуть змогу логічно відстежувати вагомість основних і другорядних завдань економічної безпеки підприємства. Отримані результати поглиблюють та розкривають теоретико-методичні основи та є науковим підґрунтям для формування ефективного інструментарію створення системи економічної безпеки.

В умовах постійного нестабільного середовища єдиним шляхом досягнення забезпечення стану захищеності розвитку економічних систем є формування надійної системи безпеки, що вимагає реалізації цілого комплексу заходів. Відтак, надійна система безпеки є нічим іншим як об'єктивною вимогою сьогодення.

Література

1. Гузела О.І. Основи виробничого підприємництва : навч. посібн. / О.І. Гузела, І.П. Босак. – Львів : Вид-во Укр. акад. друкарства, 2011. – 380 с.
2. Іванова Н.С. Сучасні принципи забезпечення ефективної системи економічної безпеки підприємства / Н.С. Іванова. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/36/2011-2/Іванова.pdf>.
3. Іванюта Т.М. Податковий менеджмент : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. – К. : Вид-во "Центр навч. літ-ри", 2009. – 256 с.
4. Орлик О.В. Напрямки формування надійної системи економічної безпеки суб'єктів господарювання / О.В. Орлик // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та управління : матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (16-17 січня 2014 р.). – Дніпропетровськ : Вид-во "ФОРМ Дробязко С.І.", 2014. – С. 306-309.
5. Сорокіна І.В. Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства / І.В. Сорокіна // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журнал. – 2009. – № 12. – С. 114-122.

Кипчарская Я.М., Мальячук И.И. Теоретико-методические аспекты формирования системы экономической безопасности предприятия

Путем обобщения научных работ и по результатам собственных теоретических исследований доказана приоритетность формирования системы экономической безопасности для каждого субъекта хозяйствования как наиболее важного условия выживания и развития в современных условиях ведения бизнеса в Украине. Сформулированы требования к системе экономической безопасности предприятия, принципы ее проектирования и организации; рассмотрены функции системы экономической безопасности предприятия и детализировано их заданиями, что она должна решать; разработана структура механизма экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: система экономической безопасности предприятия, принципы, функции, задания, механизм экономической безопасности.

Kipcharska Ya.M., Malyarchuk I.I. Theoretical and Methodological Aspects of Enterprise Economic Security System Formation

The priority of forming economic security system of each entity as the most important condition for the survival and development in the modern realities of doing business in Ukraine is proved concerning summarizing scientific results and the results of their theoretical studies. Some requirements to the system of enterprise economic security, principles of it planning and organization are set; some functions of the system of enterprise economic security, and the tasks to be performed are researched; the structure of mechanism of enterprise economic security is developed.

Key words: system of enterprise economic security, principles, functions, tasks, mechanism of economic security.

УДК 336.225.3

*Здобувач І.В. Лецих¹; здобувач Н.Р. Олійник¹ –
Інститут регіональних досліджень НАН України*

ДОМІНАНТНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Здійснено аналіз наявних теоретико-методологічних підходів до трактування категорій "ефективність" та "ефективність податкового контролю", критичний аналіз наявних методик оцінки останньої та вказано на недоліки у них. Запропоновано авторське бачення послідовності здійснення оцінки ефективності податкового контролю. На основі концептуальних підходів до оцінки ефективності податкового контролю названо основні чинники підвищення ефективності контрольно-перевірочної роботи. Встановлено, що основним ефектом податкового контролю мають бути: а) дотримання платника податків податкового законодавства та скорочення кількості податкових правопорушень; б) оптимізація рівня витрат на здійснення контрольно-перевірочної роботи, яка базується на соціально та економічно обґрунтованому кошторисі витрат з врахуванням особливостей сучасного етапу розвитку податкової системи та економіки загалом та орієнтується на забезпечення максимального рівня добровільної сплати податків; в) зниження рівня тінізації економіки.

Ключові слова: ефективність, податковий контроль, ефективність податкового контролю, адміністрування податків.

Постановка проблеми. Удосконалення фінансової системи України безпосередньо пов'язане з формуванням нової системи податкового контролю, значимість якого особливо зростає через низьку податкову культуру населення та суб'єктів підприємництва, значну тінізацію економіки. Разом з тим, актуальність питання підвищення ефективності податкового контролю зумовлене залежністю від ефективної системи податкового контролю умов для повномірного виконання податками своєї фіскальної функції – формування грошових ресурсів, економічного добробуту держави та її фінансової безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Численні аспекти вивчення науково-практичних проблем організації та проведення податкового контролю, визначення його ефективності знайшли своє відображення в низці праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема В. Бурцева [5], В. Жукова [17], С. Опенишева [17], А. Бірюкова [4], А. Шиш [21], А. Чередніченко [19] та ін. Однак дослідження наявних теоретичних підходів до ефективності податкового контролю та методик її оцінки, висвітлених у працях зазначених науковців, дало змогу виділити у них низку недоліків, зокрема: 1) застарілість та невідповідність сучасним вимогам функціонування податкової системи окремих нормативних значень показників оцінки ефективності податкового контролю; 2) однобока фіскальна орієнтованість податкового контролю, що виявляється у спрямованості останнього на нарощення обсягів донарахувань податків до бюджету без врахування причинно-наслідкових зв'язків ухилення платників податків від оподаткування; 3) відсутність дослідження тенденцій податкової дисципліни та податкової культури платників податків, чинників, що їх формують (наприклад зрозумілість норм законодавства, поінформованість платників податків тощо); 4) визначення наявними критеріями та показниками результативності податкового контролю без врахування способів досягнення цієї результативності.

¹ Наук. керівник: зав. сектору просторового розвитку, М.І. Мельник, д-р екон. наук

Зазначене вище свідчить про беззаперечну актуальність подальшого дослідження теоретичних підходів до ефективності податкового контролю в системі адміністрування податків.

Метою роботи є визначення домінантних характеристик ефективності податкового контролю у системі адміністрування податків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття "ефективність" походить від латинського *effectivus* – діяльний, творчий. Сучасна наукова думка характеризується різнобічністю підходів до трактування цієї категорії, які систематизовано на наведено у табл.

Табл. Систематизація наукових трактувань поняття "ефективність"

Підхід	Автор	Поняття
Теоретико-суттєвий	А. Шеремет, Р. Сайфулін	"... – складна категорія, що характеризується результативністю роботи підприємства та рентабельністю його капіталу, ресурсів або продукції" [13]
	П. Друкер	"... – наслідок того, що "правильно створюються потрібні речі" [25]
	Г. Башнянин, В. Іфтемічук	"... – здатність приносити ефект, робити дію" [3]
	Міжнародний стандарт управління ISO: 9000:2000	"... – відносний ефект (досяжний результат в його матеріальному, грошовому, соціальному вираженні); результативність процесу, операцій, проекту, що визначається як відношення ефекту – результату до витрат, що забезпечують його здобуття" [23]
Методологічний	П. Орлов	"... – співвідношення результату або ефекту будь-якої діяльності і витрат, пов'язаних з її виконанням. Причому це може бути як співвідношення результату і витрат, так і співвідношення і результатів діяльності" [25]
	Г. Новосолова	"... – відношення чистих позитивних результатів (перевищення бажаних наслідків над небажаними) і припустимих витрат" [15]
	Т. Сініцина	"... – співвідношення ефекту та витрат на його здійснення" [8]
Цільовий	Ю. Сурмін	"... – показник успішності функціонування системи для досягнення встановлених цілей" [18]
	А. Виварець, Л. Дістергефт	"... – характеризує ступінь досягнення поставленої мети" [7]
Системний	С. Мочерний	"... – здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат" [11, с. 508]
	В. Андрійчук	"... – це результативність певної дії, процесу, що вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили" [1, с. 9]
	В. Парето	"... – це такий стан справ, при якому неможливо здійснити жодної заміни, яка в більшій мірі задовольняє бажання однієї людини, не завдаючи при цьому збитку, задоволень, бажань іншої" [12, с. 430]
	В. Нусінов, А. Турило, А. Темченко	"... – є результативність, тобто результат діяльності (ефект), який одержує суспільство, підприємство або окрема людина на одиницю використаних (чи застосованих) ресурсів" [13]

Своєю чергою ефективність роботи органу фінансового контролю визначається як відношення суми грошових виразів соціального, організаційного та економічного ефектів до витрат на утримання органу фінансового контролю. Крім цього, ефективність роботи органу фінансового контролю залежить передусім від роботи його структурних підрозділів та інспекторів [22].

Ефективність податкового контролю рядом вчених, зокрема [9, 16], трактується як досягнення його мети з мінімальними витратами державних ре-

сурсів, що узгоджується з економічною ефективністю. Однак вважаємо, що у процесі здійснення контрольно-перевірочної роботи податковими органами витрати державних ресурсів потрібно оптимізувати, а не мінімізувати. Тому, враховуючи мету податкового контролю, вважаємо, що його ефективність характеризується рівнем управлінської діяльності податкових органів, здатної забезпечити надходження податкових платежів до бюджету своєчасно та в повному обсязі при оптимальному розмірі понесених витрат.

Науковці В. Бурцев, В. Жуков [5, 17] у вигляді узагальнюючої кількісної характеристики пропонують визначати ефективність контролю через відношення результатів контролю до витрат на його проведення. Крім цього, В. Жуков і С. Опенишев [17, с. 53] пропонують оцінювати ефективність контролю з двох позицій – комплексної ефективності контролю та проміжної ефективності діяльності контрольних органів. Своєю чергою, комплексна ефективність – це ефективність трьох складових: соціальної, організаційної та економічної ефективності, а проміжна ефективність діяльності контрольних органів – це співвідношення економічних результатів виконання подань і приписів; повернення коштів до бюджету, включаючи штрафні санкції, і витрат на утримання даних органів. Зазначені автори пропонують визначати ефективність контролю за формулою

$$E_{\phi} = (E_c + E_o + E_e) / 3, \tag{1}$$

де: E_{ϕ} – комплексна ефективність; E_c – грошове вираження соціального ефекту; E_o – грошове вираження організаційного ефекту; E_e – грошове вираження економічного ефекту; 3 – витрати на утримання органу контролю.

Проте вважаємо, що за цією формулою неможливо точно обчислити грошове вираження соціального ефекту і грошовий вираз організаційного ефекту, що в підсумку призведе до відхилення між фактичною та обчисленою за вказаною формулою ефективністю контрольно-перевірочної роботи. Пропонуючи оцінювати показники діяльності податкових органів залежно від напрямку податкових правовідносин А. Шиш виокремлює такі напрями і показники, що їх характеризують [21, с. 21-23]:

1. Інформування населення про податкові надходження та напрями їх використання.
2. Податкова освіта.
3. Дотримання платниками податків вимог податкового законодавства.
4. Правовий захист платників податків.
5. Простота здійснення процедур податкових платежів і подачі податкової звітності.

Запропонований автором підхід є важливим для оцінки ефективності податкового контролю, однак на наш погляд, наведені показники досить загальні та вимагають обґрунтування і деталізації. Наголошуючи на тому, що головною метою податкового контролю є наповнення бюджетів усіх рівнів і державних цільових фондів, А. Чередніченко для оцінювання його ефективності достатнім вважає аналіз [19]:

- коефіцієнта виконання запланованих податкових надходжень, який розраховується як відношення фактичних податкових надходжень до планових;
- коефіцієнта своєчасності надходжень платежів у бюджет, який розраховується відношенням платежів, які вчасно, у запланований звітний період надійшли в бюджет до нарахованих за звітний період податкових платежів;
- загального коефіцієнта ефективності податкового контролю – можна визначити, якщо умовно прийняти суми донарахувань за результатами контролю (податкові повідомлення-рішення) у відповідному звітному періоді за 1, тоді у разі фактичного надходження до бюджету всієї донарахованої суми податковий контроль є ефективним, менше 1 – неефективним.

На наш погляд, показники, взяті для розрахунку двох перших коефіцієнтів, є лаговими параметрами результативності, обчислення яких дасть змогу оцінити отримання/не отримання ефекту від проведення податкового контролю. Податковими органами України оцінка податкового контролю проводиться на підставі використання обмеженого переліку кількісних показників:

- питома вага донарахувань за результатами перевірок в загальній сумі податкових надходжень;
- кількість перевірок на одного інспектора;
- середня сума донарахувань на одну перевірку;
- питома вага перевірок, що містять донарахування тощо [10, с. 160].

Узагальнюючі різні наукові підходи до визначення критеріїв ефективності державного фінансового контролю загалом та податкового контролю зокрема, наведені в економічній літературі [2, 6, 19, 20, 24], можна погодитися, що оцінювання ефективності податкового контролю доцільно здійснити за допомогою таких базових критеріїв, як:

- *результативність* – характеризує результати діяльності податкового органу;
- *дієвість* – характеризує здатність органів податкового контролю забезпечити своєчасне та повне виконання платниками податків податкових зобов'язань перед державою;
- *економічність* – оцінює співвідношення усіх видів витрат на організацію та проведення контрольно-перевірочної роботи з усуненими в її результаті порушеннями податкового законодавства, вираженими у грошовій формі.

Кожен із наведених критеріїв може бути оцінений кількісно за допомогою системи відповідних показників, склад якої є різним, враховуючи специфіку окремого контролюючого органу. Однак, на наш погляд, оцінювати ефективність податкового контролю доцільно, крім базових, і з врахуванням додаткового критерію – навантаження, який би дозволив охарактеризувати навантаження податковим контролем як податкових органів, так і платників податків.

Результатом проведеного теоретико-методологічного дослідження основних характеристик ефективності податкового контролю в системі адміністрування податків дозволила авторам виділити основні етапи оцінки ефективності податкового контролю, які відображено на рисунку.

На основі концептуальних підходів до оцінки ефективності податкового контролю визначено основні чинники підвищення ефективності контрольно-перевірочної роботи, а саме:

- 1) вдосконалення нормативно-правового забезпечення та процедур планування, організації і здійснення контрольно-перевірочної роботи;

- 2) підвищення кадрового потенціалу контролюючих органів, що дасть змогу забезпечити повноту та своєчасність надходжень податкових платежів до бюджету з одночасним зниженням податкового тиску та корумпованості контролюючих органів задля забезпечення легкості ведення бізнесу.

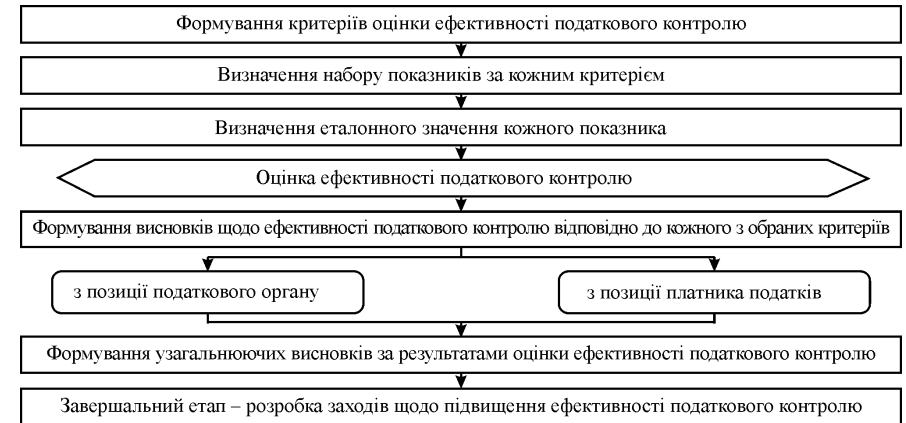

Рис. Етапи оцінки ефективності податкового контролю (складено авторами)

Висновки. Ефективність податкового контролю у вузькому значенні – це показник, що характеризується співвідношенням витрат на здійснення контрольно-перевірочної роботи з результатами діяльності суб'єктів контролю. Інакше кажучи, критерієм ефективності податкового контролю, у вузькому значенні, буде співвідношення результату, досягнутого податковим органом у процесі здійснення податкового контролю, до поставленої мети, а саме – забезпечення повноти і своєчасності наповнення бюджету, повернення до бюджету податкових зобов'язань у сумі, на яку ухилилися від сплати суб'єкти господарювання, а також штрафних санкцій, передбачених за податкові правопорушення, до витрат, понесених на організацію і проведення цього контролю.

Оцінювання ефективності податкового контролю дасть змогу дослідити якісну характеристику як окремих заходів контролю, так і окремих контролюючих органів, які утворюють податкову систему. Виходячи із викладеного вище, вважаємо, що основним ефектом податкового контролю мають бути: а) дотримання платниками податків податкового законодавства та скорочення кількості податкових правопорушень; б) оптимізація рівня витрат на здійснення контрольно-перевірочної роботи, яка базується на соціально та економічно обґрунтованому кошторисі витрат з врахуванням особливостей сучасного етапу розвитку податкової системи та економіки загалом та орієнтується на забезпечення максимального рівня добровільної сплати податків; в) зниження рівня тінізації економіки.

Література

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / В.Г. Андрійчук. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 292 с.

2. Басанцов І.В. Теоретичні і методичні основи оцінки ефективності державного фінансового контролю / І.В. Басанцов // Вісник СумДУ : зб. наук. праць. – 2004. – № 6(65). – С. 149-155.
3. Башнянин Г.І. Навчальний економічний словник-довідник [для студ. ВНЗ] / Г.І. Башнянин, В.С. Іфтемичук. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во "Магнолія 2006", 2008. – 667 с.
4. Бирюков А.И. О системе показателей для оценки эффективности налогового контроля / А.И. Бирюков, Н.В. Свиридова, А.В. Суворов // Налоговая политика и практика : сб. науч. тр. – 2006. – № 1 (37). – С. 34-37.
5. Бурцев В.В. Государственный финансовый контроль: методология и организация / В.В. Бурцев. – М. : Изд-во "Маркетинг", 2000. – 391 с.
6. Бурак П.Ю. Податковий контроль : підручник / П.Ю. Бурак, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, В.З. Білінський. – К. : Вид-во "Хай-Тек Прес", 2007. – 608 с.
7. Выварец А.Д. Эффективность производства: теория, методология и методика оценки / А.Д. Выварец, Л.В. Дистергефт // Экономическая эффективность: теория, методология, практика : сб. науч. стат. – Екатеринбург : Изд-во УГТУ, 2000. – С. 323.
8. Градобоев Е.В. Особенности оценки эффективности деятельности промышленных предприятий : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. экон. наук / Е.В. Градобоев. – Иркутск, 2009. – 24 с.
9. Дадашев А.З. Налоговое администрирование в Российской Федерации / А.З. Дадашев, А.В. Лобанов. – М. : Изд-во "Книжный мир", 2002. – 363 с.
10. Доброскок О.В. Податковий контроль та його ефективність : навч. посібн. – К. : Вид-во "Алерта", 2012. – 238 с.
11. Економічна енциклопедія. – В 3-ох т. – Т. 1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр "Академія", 2002. – 950 с.
12. Економічна теорія: політична економія : підручник / за заг. ред. С.І. Юрія. – К. : Вид-во "Кондор", 2009. – 604 с.
13. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства споживчої кооперації України : монографія / А.В. Куценко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с.
14. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства споживчої кооперації України : монографія / А.В. Куценко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с.
15. Новосьолова Г.Г. Ефективність функціонування органу державного управління / Г.Г. Новосьолова // Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. – 2009. – № 1 (24). – С. 130-138.
16. Онищенко В.А. Удосконалення процесів підготовки до проведення податкової перевірки / В.А. Онищенко // Фінанси України : зб. наук. праць. – 2003. – № 6. – С. 14-21.
17. Опеньшев С.П. Теоретические и методологические основы оценки эффективности государственного финансового контроля / С.П. Опеньшев, В.А. Жуков // Бюллетень Счетной палаты РФ. – 2000. – № 1. – С. 53.
18. Рац О.М. Визначення сутності поняття "ефективність функціонування підприємства" / О.М. Рац // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Вид-во ПДАБА. – 2008. – № 15. – С. 275-285.
19. Чередищенко А.П. Податковий контроль в умовах трансформаційної економіки України : монографія / А.П. Чередищенко. – К. : Вид-во "Аспект-Поліграф", 2005. – 204 с.
20. Шевченко Н.В. Механізм оцінки ефективності державного фінансового контролю в Україні: дис. канд. экон. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Н.В. Шевченко. – Суми, 2011. – 260 с.
21. Шиш А.М. Системний підхід до аналізу податкових відносин / А.М. Шиш // Економіка, Фінанси, Право. – 2006. – № 1. – С. 21-23.
22. Шутов М.І. Державний фінансовий контроль в Україні (теорія і практика) : монографія / М.І. Шутов, В.А. Бабенко, Н.М. Стоянова. – Одеса : Вид-во "Юридична літ-ра", 2004. – 136 с.
23. Экономика предприятия : учебник / под ред. С.Ф. Покропивного. – К. : Изд-во КНЕУ, 2003. – 608 с.
24. Юргелевич С.В. Система государственного финансового контроля / С.В. Юргелевич // Фінанси України : журнал. – 2002. – № 4. – С. 138-145.

25. Ященко О.І. Економічні та соціальні аспекти оцінки ефективності / О.І. Ященко, О.П. Романюк // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.6. – С. 237-238.

Лещух И.В., Олейник Н.Р. Доминантные характеристики эффективности налогового контроля в системе администрирования налогов

Проведен анализ существующих теоретико-методологических подходов к трактовке категорий "эффективность" и "эффективность налогового контроля", осуществлено критический анализ имеющихся методик оценки последней и отмечаются недостатки в них. Предложено авторское видение последовательности осуществления оценки эффективности налогового контроля. На основе концептуальных подходов к оценке эффективности налогового контроля названы основные факторы повышения эффективности контрольно-проверочной работы. Установлено, что основным эффектом налогового контроля должны быть: а) соблюдение налогоплательщиками налогового законодательства и сокращение количества налоговых правонарушений; б) оптимизация уровня расходов на осуществление контрольно-проверочной работы, которая базируется на социально и экономически обоснованной смете расходов с учетом особенностей современного этапа развития налоговой системы и экономики в целом и ориентируется на обеспечение максимального уровня добровольной уплаты налогов; в) снижение уровня тенезации экономики.

Ключевые слова: эффективность, налоговый контроль, эффективность налогового контроля, администрирование налогов.

Leschukch I.V., Olijnyk N.R. Some Dominating Performance Characteristics of Tax Control in the Tax Administration System

The existing theoretical and methodological approaches to the interpretation of the categories of "effectiveness" and "efficiency of tax control", a critical review of existing methodologies to assess the latest and indicated on the flaws in them are analysed. The author's vision of the sequence of measuring the effectiveness of tax control is proposed. The key factors for increasing the efficiency of supervisory review based on conceptual approaches to evaluating the effectiveness of tax control are identified. It was established that the main effect of tax control should be: a) compliance by taxpayers and tax laws to reduce the number of tax offenses; b) optimization level costs of supervisory review work based on socially and economically reasonable estimates, taking into account features of the current stage of development of the tax system and the economy in general and focuses on providing the maximum level of voluntary compliance; c) reduction of the shadow economy.

Key words: efficiency, fiscal control, efficiency of tax control, tax administration.

УДК 334.758(630+674+676)

Доц. О.В. Максимець, канд. экон. наук;
магістр Я.В. Безик – НЛТУ України, м. Львів

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ В ЛІСОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ШВЕЦІЇ, ФОРМУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ДЛЯ УКРАЇНИ

Визначено сутність та особливості злиття та поглинання в міжнародному бізнесі. Розглянуто основні методи оцінювання ефективності процесів злиття та поглинання. Сформовано спільні для застосування у всіх формах інтегрованих структур методи оцінки ефективності. Досліджено інтеграційні процеси в лісопромисловому комплексі Швеції. Оцінено ефективність окремих угод злиття та поглинання за способом визначення економічних вигод і витрат. На основі результатів аналізу практики інтеграційних процесів у лісопромисловому комплексі Швеції запропоновано рекомендації для українських галузевих підприємств.